

Ureja uredniški odbor — Glavni in odg. urednik Jože Stular — tel. 22-111, lok. 82 — Tisk in tiskilarija CP »Gorenjski tisk«

Sava

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GUMIJEVIH IZDELKOV SAVA KRANJ

LETO VII. — STEVILKA 23.—24.

Kranj, 27. decembra 1967

Boljše plačilo je možno le za boljše in kvalitetnejše delo!

Iz naše letošnje dejavnosti smo vam pripravili daljši sestavek o razgovoru z glavnim direktorjem ing. Janezom Beravsom. Želeli smo zvedeti predvsem tiste podatke, ki jih drugje ne bi mogli dobiti in tiste, ki zadevajo razmere o vsej jugoslovanski gumarski industriji. Kljub skopemu prostemu času se je tovariš direktor rad odzval našemu vabilu in odgovoril na postavljena vprašanja.

— Letošnje poslovno leto — vsaj tako kažejo dosedanja izračuni — bo nekoliko boljše od lanskega. Kaj je po vašem mnenju vplivalo na to: redna dobava surovin, boljše delovna in tehnološka disciplina in zato boljše kvalitete — ali kaj drugega?

● Res, je da bodo letošnji poslovni rezultati boljši od lanskega. Na to je vplivalo več faktorjev:

v Savi
Borovem
Tigru
Rekordu
Risui
Vulkanu
Balkanu
Rumi

93.900 SD
72.900 SD
39.200 SD
66.900 SD
65.400 SD
63.600 SD
67.600 SD
59.600 SD

Zanimiv je tudi podatek o rasti proizvodnje v obdobju 1946—1967. V tem obdobju je v povprečju rasla proizvodnja pnevmatike v Savi s 13,33 %, Borovu 10,66, Tigru 22,0 %, Rekordu 5,0 %

Isti podatki za tehnično robo so naslednji:

Sava 6,66 %
Borovo 8,66 %
Tigar 7,00 %
Vulkan 16,33 %
Rekord 6,33 %
Dimitrovgrad 11,66 %
Miloje Zakić 53,56 %
Balkan 90,00 %

Torej slabšo rast od nas ima le podjetje Rekord Rakovica, medtem ko je podatek za Balkan razumljiv, saj je bila tovarna v tem obdobju šele zgrajena.

Zanimivi so tudi podatki o proizvodnji na zaposlenega. V Savi odpade na enega zaposlenega 8,1 tona, Borovu 7,1, Tigru 5,4, Rekordu 8,2 (težke traktorske gume), Vulkanu 4,6, Dimitrovgradu 4,2, Balkanu 3,2. Zaradi specifičnosti naših proizvodov, verjetno pa tudi zaradi še ne dovolj racionalne potrošnje, je povprečna potrošnja kavčuka na kg proizvoda naslednja:

Sava 46,71 %
Borovo 38,79 %
Tigar 38,79 %
Rekord 36,30 %
Vulkan 44,79 %
Miloje Zakić 44,96 %
Balkan 31,75 %

V primerjavi s Tigrom in Borovom je torej naša potrošnja kavčuka za približno 8 % večja. Velik vpliv na te podatke ima seveda premajhna izkoriščenost kapacitet, kar je osnovna ovira ekonomičnosti proizvodnje. Vzrok temu je pretiran uvoz gumijevih izdelkov in premajhen uvoz reprodukcijskega materiala. Tako je npr. v letu 1966 proizvedla domača industrija 27.614 ton pnevmatike, istočasno pa je bilo uvoženo 19.051 ton, izvoz je istočasno znašal 2.817 ton. Zanimiv je še podatek, da je bilo v obdobju 1964-66 uvoženo v Jugoslavijo skupno 50.252 ton gumijevih izdelkov, od tega pnevmatike 45.244 ton ali 91 %. Če primerjamo, da stane kg gotovih gumijevih izdelkov 1,13 \$ in surovin, potrebnih za proizvodnjo 1 kg gumijevih izdelkov 0,338 USA \$, potem lahko izračunamo, da bi mogla domača industrija proizvesti s tako prihranjenimi devizami v letu 1964 46.000 ton in v letu 1965 60.000 ton

v Savi je izkoriščenost 68,14 %
Borovem 58,76 %
Tigru 65,15 %
Rekordu 90,25 %
(samo traktorske gume)
Miloje Zakić 52,22 %

V povprečju je torej izkoriščenost kapacitet pri teh podjetjih 61,07 %, kar pomeni, da smo le nad povprečjem. Pri tem moramo tudi poudariti, da sta se sklenjenega dogovora o razdelitvi proizvodnje pnevmatike držali le podjetji Borovo in Sava, medtem ko je podjetje Tigar preko dogovora povečalo proizvodnjo tovarne pnevmatike za 1.100 ton.

Pri izkoriščanju kapacitet za proizvodnjo tehnične robe smo s 73,2 % na drugem mestu, pred nami je podjetje Borovo s 75,1 %. Izkoriščenost kapacitet pri ostalih podjetjih je naslednja:

Tigar 45,6 %
Rekord 69,4 %
Vulkan 47,0 %
Dimitrovgrad 50,0 %
Miloje Zakić 47,5 %
Balkan 29,0 %

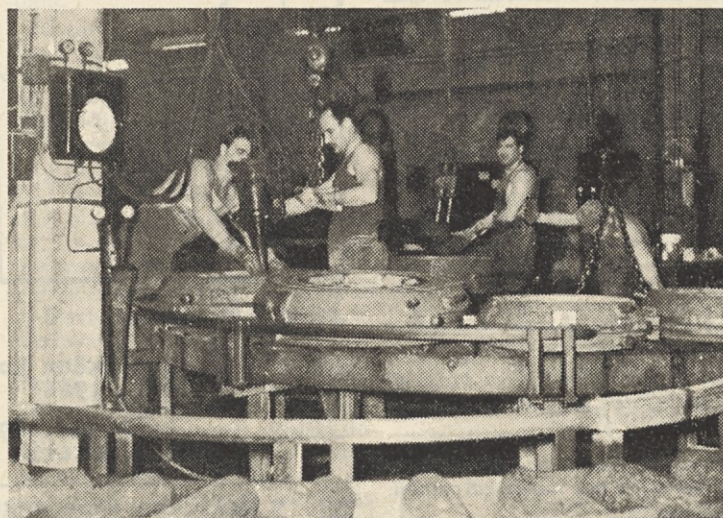
Glavni direktor ing. Janez Beravs

rednejša dobava surovin, boljše delovna in tehnološka disciplina, veliko več reda, visok porast kvalitete in predvsem to, da se člani našega kolektiva počasi zavedajo, da odgovarja vsak posameznik prvenstveno za delo na svojem delovnem mestu.

— Kot direktor ste natančno seznanjeni, kakšen je položaj Sava v primerjavi z drugimi krajskimi podjetji in podjetji gumarske industrije v Jugoslaviji (rentabilnost, produktivnost, izkoriščanje kapacitet, osebni dohodki idr.). Hočete povedati kaj o tem?

● Za nas je predvsem važna primerjava, kako je pri nas v primerjavi z ostalimi podjetji gumarske industrije v Jugoslaviji.

Manj pomembna pa je primerjava z ostalo kranjsko industrijo, saj so pogoji dela popolnoma drugačni. Na prvem mestu samo z osebnimi dohodki, ki znašajo v povprečju za prvo polletje letošnjega leta:

Vulkanizacija v avtoklavu

V novem letu še več zaupanja...

Cez nekaj dni si bomo nazdravili, stisnili roko drug drugemu in si zaželeli srečno 1968.

Komaj smo odložili breme preteklega leta, je bilo naenkrat pred nami poletje, dopusti. In komaj je to za nami, so nastopili novembrski prazniki, za njimi pa kot hip — konec leta.

Zakaj pravzaprav pišem ta sestavek? Tudi sam sem razmišljal o tem. Veliko. Poglejte: leto 1967 je bilo za nas dokaj uspešno. Precej problemov, ki smo jih iz lanskega leta prenesli v letošnje, smo rešili: sodelovanje s Semperitom, nova analitična ocena delovnih mest, strokovno izpopolnjevanje delavcev po programu gumarskega izobraževalnega centra, vrsta predpisov za delo iz EOS, izboljšanje planiranja, racionalno zaposlovanje, boljše vzdrževanje, urejena nabava surovin, uspehi v RTS itd., itd.

Tudi odnosi med ljudmi so boljši in tudi dohodek, oziroma osebni dohodek je porastel.

V celoti bi lahko hvalili, kajti iz leta v leto urejamo medsebojne odnose, vedno na boljše. Med letom smo preko naših sredstev obveščanja grajali, opozarjali in napadali. Vse, kar po mnenju uredniškega odbora ni bilo v redu, smo vam pokazali in zapisali. Zapisali zato, da se to ne bi več ponavljalo in zato, da tisti, ki so napak delali, ne bi živeli v prepričanju, da jih nihče ne vidi, da se nihče za to ne zmeni. Včasih nam je bilo tudi težko, kajti ni lahko biti vedno dosleden. Zgodilo se nam je, da smo udarili tudi mimo. Torej tudi grešili. Zgodilo se je, da nismo bili celoviti, popolni v svojih informacijah. Torej tudi pri informiranju smo podvrženi slabostim. Toda oceno prepuščamo vam. Mi bi radi le tole:

Cez nekaj dni si bomo nazdravili, stisnili roko drug drugemu in zaželeli srečno 1968.

Pomislimo ob tem na letošnje leto in lanskega želje, na njihovo uresničitev. Spomnimo se, koliko smo obljubili in koliko uresničili. Tovarišstva, nesebičnosti, spoštovanja in zaupanja je bilo letos med nami več kot kdajkoli. To je bila osnova vsega našega dela, naših odnosov.

Pa vendar... Posamezniki ali skupine so na sestankih ali v neformalnih skupinah izstopali s stališči, da so oni ali njihove službe najbolj pomembni, največ vredni in najbolj potrebni in da največ delajo. Vsem postavljam vprašanje: kako?

Nekajkrat smo dopolnjevali našo organizacijo dela, razmerja, pristojnosti in naloge posameznih služb. In kolikor vem, nikoli s predpostavkami, da je kdo pomembnejši, ampak vedno z izhodišča, da so vsaka služba, oddelek in delavec potrebni za organizirano in kvalitetno delo, za izvrševanje sprejetih nalog. Priznamo, da morajo nekateri več delati kot drugi, pa zato niso primereno nagrajeni. Tudi taki primeri so. Toda največkrat zato, ker take primere sami toleriramo, vzdržujemo in podpiramo. Ni se zgodilo, da bi nekdo na seji DSP ali sveta delovne enote dejal: tovariš ta in ta premalo ali slabo dela na svojem delovnem mestu. Pričakujemo, da bo nekdo tretji rešil za devoto.

Tu in tam slišimo pripombe na delo organov upravljanja, njihovo zrelost, doslednost in odločnost. Zahtevamo rešitve, ker so rešitve v zakonih. Toda za uresničitev nam manjka volje, tovarištva in prizadevanj. Naši družbeni odnosi so mladi, novi. Prevečkrat zahtevamo, da bi bili tudi vsi ljudje takšni — prilagojeni in adaptirani. Tega pa ne moremo in ne smemo.

Ne bi namreč smeli toliko govoriti, vse, kar nam pride pod roko, skritizirati, podcenjevati, ignorirati in omalovaževati.

Vse vrste nas je: slabi, dobri, realni in prezahtevni. Vendar je večina dobrih, delovnih in realnih.

Zato je prav, če zaželimo več zaupanja drug drugemu, več spoštovanja in tovarniškega dialoga. Vsako leto postavlja pred nas nove naloge, ki so vedno večje kot v preteklem letu. Te naloge zahtevajo več strpnosti, odrekovanja in več prizadevanj. Nam to ni težko in ne tuje. Včasih je potrebno, da se o tem zamislimo.

SREČNO 1968

Urednik

ter leta 1966 že 74.000 ton gumijevih izdelkov.

Kot nekaj rezime naj služijo še naslednji podatki: v storilnosti je Sava v gumarski industriji na naslednjih mestih:

— neto produkt število delavcev — 4. mesto
— dohodek število delavcev — 4. mesto
— družbeni proizvod / število delavcev — 3. mesto
— v rentabilnosti osnovnih sredstev — 8. mesto
— v koeficientu obračanja obratnih sredstev — 3. mesto

Mogoče analiza teh podatkov za nas ni preveč ugodna, vendar je bolje, da vemo, v kakšni situaciji smo in kaj vse še moramo storiti, da bomo dosegli tiste, ki so, kot pravijo, boljši od nas. Naš gospodarski načrt za leto 1968 predvi-

va vrsto ukrepov, predvsem za izboljšanje rentabilnosti in ekonomičnosti poslovanja naših kapacitet, menimo, da bodo kljub vsem predvidenim težavam v letu 1968 naši poslovni učinki še boljši kot letos, seveda če bo vsakdo na svojem delovnem mestu z vso odgovornostjo naredil to, za kar je zadolžen.

— Rekonstrukcija nam »odnese« letno okoli milijardo SD. Kdaj se predvideva zaključek teh del in ali bo tedaj Sava (kot podjetje) lažje »zadrla«.

● Menim, da je vprašanje, kdaj se predvideva zaključek rekonstrukcije naše tovarne popolnoma odveč, kajti edino pravilen odgovor je: nikoli! Opozoriti moram samo na momentalno razpoložljive podatke. Medtem ko Sava predvideva do leta 1970 povečanje obsega svoje proizvodnje na 20.300 ton, Borovo 30.373 ton (skupaj z gumeno obutvijo), predvideva Tigar Pirov povečanje svoje proizvodnje na 88.058 ton. Nenehni razvoj tehnologije in novih kvalitete, kakor tudi želje, pa čeprav so plani ostalih kolektivov Jugoslavije realni ali ne, zahteva od Sava Kranj, da nenehno zasleduje nove tehnološke dosežke, izboljšuje kvaliteto in seveda skrbi, da ne zaostaja za sorodnimi podjetji v Jugoslaviji. Mislim, da je to edini način, da bodo člani našega kolektiva imeli zaupanje v Savo, da bodo vedno dihal, ker mi tudi ni jasno, kako da do sedaj, saj smo v OD na prvem mestu v Jugoslaviji nismo mogli, če sem prav razumel vprašanje. Menim, da so takoj naši samoupravni organi kakor tudi naše družbenopolitične organizacije naredile v

(Nadaljevanje na 2. strani)

Konfekcija potniških plašev

(Nadaljevanje s 1. strani)

okviru svojih možnosti vse, da bi v okviru našin skupnih možnosti dobil sleherni član našega kolektiva svojemu vloženemu delu ustrezno plačilo in sem siguren, da bo tudi se v bodoče to njihova osnovna skrb, saj to potezne za seboj edini odgovor: boljše plačilo je možno le za boljše in kvalitetnejše delo. Konec koncev ne živimo od do.acij, ampak jih moramo, obratno, še dajati in v do.glednem času ni pričakovati, da bo tu nastala kaka sprememba.

— Nekatere naše delovne enote ali posamezni izdelki so za tovarno čista izguba. Katere bi predlagali za ukinitve, če ne bi bil problem zaposlitve delavcev na druga delovna mesta (mislim na delovne enote ali izdelke, ki so nerentabilne zaradi tržnih pogojev).

● Razen opustitve obrata I ne predvidevamo ukinitve nobene delovne enote, ker smatramo, da to ni potrebno in da ne nastopa vprašanje, da delajo nekatere naše delovne enote z izgubo, temveč le vprašanje ukrepov, da se na eni strani izboljšuje tehnologija in ostalo v teh oddelkih, na drugi strani pa moramo zaradi poslovnega učinka celotnega podjetja imeti določene delovne enote, od katerih navidezno ni ugodnih poslovnih rezultatov, vendar pa ravno te delovne enote omogočajo, da je poslovni učinek v drugih enotah boljši. Mnenja sem, da naši izdelki zaradi tržnih pogojev sploh ne morejo biti nerentabilni, temveč so lahko nerentabilni samo zaradi našega slabega dela. Drugo je, da izdelujemo izdelke, ki jih trg sploh ne želi več. To-rej tudi v tem primeru ni vprašanje rentabilnosti in nerentabilnosti, ampak sposobnost odgovarjanja jočih služb, da pravilno usmerjajo proizvodnjo, lansirajo dobro idoče izdelke, saj mora biti velika serija vedno rentabilna in da končno prelomimo z mentaliteto, da smo še vedno brezkonkurenčni distributerji, temveč kolektiv, ki strogo upošteva tržne zakonitosti in da ob naporu vseh strokovnih služb in proizvodnih delovnih enot

proizvaja kvalitetne in poceni izdelke, za katere je na trgu vedno povpraševanje. Vsaj zaenkrat v našem podjetju ni problem neprodane proizvodnje, pač pa še vedno preveč stopa v ospredje želja po najprimitivnejši rešitvi, to je težnja po povišanju cen našim izdelkom. Veliko težji je problem, ki se ga moram dotakniti tu, to je problem naših dolžnikov. Ko se kot vedno ob zaključku leta ponovno pojavlja vprašanje, kaj bomo delili, moram žal odgovoriti, da pri številki 3 milijarde 300 milijonov, kolikor nam dolgujejo naši kupci, o neki delitvi sploh ne more biti govora in smo prvič plačani po učinku in efektu našega poslovanja in drugič, prvenstveno moramo pokriti vse naše obveznosti. Delavski svet podjetja bo pa imel po zaključnem računu za leto 1967 vso možnost, da po pravilnem preudarku razporedi in nameni vsa ustvarjena sredstva.

— Na kraju še tole vprašanje: o čem menite, da preveč pišemo v našem glasilu in o čem premalo?

● Na zadnje vprašanje imam pravzaprav splošen odgovor: vse preveč pišemo, preveč govorimo in premalo delamo. Iz podatkov, ki sem jih navedel, se kljub temu vidi, da je kolektiv Sava v teh izredno težkih pogojih gospodarjenja le storil precej, za kar se slehernemu članu kolektiva iskreno zahvalim, istočasno pa želim, da te številke in podatki, ki sem jih navedel, ne ostanejo mrtvi, temveč nam služijo kot napotek, da bomo v letu 1968 še bolj prišli, odpravili napake, ki se pri nas pojavljajo in kot monolitni kolektiv, v katerem se vsak član zaveda svojega mesta in odgovornosti, dokazali, da so pri-znanja, ki jih je naš kolektiv do sedaj že dobil, pa ne samo v pogledu proizvodnih uspehov ali po vsebini samoupravljanja, upravljenosti, in da se bomo trudili, da bomo leto 1968 kljub vsem predvidenim težavam zaključili uspešno. Vsem članom kolektiva Sava Kranj in vsem našim svojim želim zdravo, srečno in uspešno novo leto 1968.

Prijatelj je človek, ki nas dobro pozna, pa nas ima kljub temu rad.

Malo sreče, malo toplote, malo smeha — to je velika sreča.

O človeku, ki se mu vse posreči, pravimo, da ima srečo. Pa ima le uspeh.

Kdor nima denarja, ga prosi ali sposodi. Kdor pa nima časa, temu ni pomoči.

Varuj se naglih besed, da se ne zaletiš, kajti kes jim je za petami.

Uspešno pretvarjanje je ustvarjalna radost poslovnega človeka.

NAS RAZGOVOR

Več pristnega sodelovanja med delovnimi enotami!

Kadar pišem o kateri koli delovni enoti — proizvodni ali strokovni — se najbolj bojim tega, če mi bo uspelo napisati vse obsegaajoči sestavek kajti »do zadnjega kotička in vijaka« pozna enoto, delavce in delo le tisti, ki tam in med njimi dela. Poleg tega pa me sem in tja zanese, da napišem dva sestavka po istem kopitu in v istem razpoloženju. Najboljša rešitev iz tega je razgovor. Žal marsikdo ga odkloni. Toda Janez Ponebšek ni bil eden izmed njih. Rad se je odzval in na vprašanje takole odgovoril:

— Že nekajkrat je bilo omenjeno, da se je kvaliteta izdelkov v delovni enoti avtopnevmatikarna v letošnjem letu precej izboljšala v primerjavi z lanskim letom. Ali nam o tem lahko kaj poveste?

Po podatkih o letošni 11-mesečni proizvodnji v naši delovni enoti to povsem drži. Prejšnje leto smo imeli namreč v avtopnevmatikarni vrsto težav subjektivnega in objektivnega značaja, ki pa so v pretežni meri izvirale že iz leta 1965, pa morda še od prej. Z velikim številom novih strojev je prišla vrsta novih ljudi (zlasti konfekcionerji plašev npr. potrebujejo izredno dolgo uvajalno dobo), ni bilo dovolj rezervnih delov za stroje, vzdrževanje ni bilo najboljše, pogosto so se menjale surovine in tehnični postopki. Probleme smo najprej začeli reševati v lastni hiši. Ostale težave pa s sodelovanjem z drugimi prizadetimi službami mnogo uspešneje odpravljali kot v prejšnjem obdobju. Proizvodnja se je precej ustalila in prvi rezultati so takoj vidni.

V letu 1967 smo v naši delovni enoti prav pri vseh izdelkih napravili napredek. Kot primer naj navedem, za koliko odstotkov (v primerjavi z lanskim letom) se je zboljšala I. kvaliteta: pri tovarnih plaščih za približno 6%, pri potniških celo za 11%, pri tovarnih zračnicah za 1%, pri potniških za 1,5% in pri butilnih za okroglih 10%. Najuspešnejši smo bili pri potniških plaščih.

— Bralce bodo verjetno zanimali podrobnejši podatki o izboljšani kvaliteti potniških plašev.

Naši potniški plašči so bili doslej vsa leta nekako v senci tovarne pnevmatike, ki je bila sorazmerno zelo dobra. Potniški plašči nam nikakor niso tako uspevali kot tovarni.

Zato smo precej skupnih sil v letošnjem letu posvetili temu področju. Uspehi so razvidni iz objavljenih diagramov, od katerih prvi prikazuje porast I. kvalitete potniških plašev v posameznih mesecih 1967 v primerjavi s povprečno kvaliteto v letu 1966 (ta je predstavljena z indeksom 100); drugi diagram pa predstavlja padec skupne količine škarta in odpadka pri potniških plaščih v le-

tošnjih mesecih v primerjavi z letom 1966.

Morda smo lahko še nekoliko bolj optimistično razpoloženi ob dejstvu, da so bili zadnji meseci proizvodnje najboljše, in da imamo pri nekaterih velikostih plašev (ki jih proizvajamo bolj serijsko) že kar vzorno kvaliteto.

Jasno, da ob takem napredku ne smemo ostati križem rok, pač pa se bo treba v novem letu 1968 še mnogo bolj zagristi, da bi kvaliteto potniških plašev še izboljšali, istočasno pa občutno popravili tudi vse ostale naše izdelke.

— Kako v vaši enoti ravnate z materialom, ste odpadek kaj znižali?

Na vsak način se zavedamo, da je poraba materiala eden izmed ključnih problemov ekonomične proizvodnje. Tudi tej zadevi smo v letošnjem letu posvetili precej pozornosti, saj vam diagram o znižanju odpadka in škarta pri potniških plaščih (sl.2) to nazorno prikazuje. Tudi drugod smo zmanjševali odpadek, čeprav točnih podatkov o porabi materiala v letošnjem letu žal še nimam na razpolago.

Seveda bomo morali temu problemu prav v vseh fazah naše proizvodnje (pa tudi izven nje!) posvečati mnogo več pozornosti kot doslej. Marsikaj se da prihraniti, povsod se da paziti: pri nabavi ustreznih in kvalitetnih surovin, pri pravilnem in skrbnem skladiščenju in pri vseh fazah predelave. Prav na tem področju nam pogosto zmanjka tiste, toliko opevane zavesti! Celotno mnogo odpadke bi se dalo mnogo koristneje porabiti kot doslej. Treba bi bilo tudi čimbolj racionalno trošiti energetske vires, skrbno ravnati s stroji in raznimi drugimi našimi sredstvi.

Morda bo prav v tej zvezi zanimiv še en podatek, in sicer o količini škarta v letošnjem letu. Primer kaže na to, kaj se da doseči z uvedbo modernjših strojev (nov kalandar v delovni enoti polizdelki pnevmatike), s tehnološkimi izboljšavami ter z vestnejšim ravnanjem v obeh enotah (naši in delovni enoti polizdelki) na več delovnih mestih. V priloženem diagramu (sl. 3) so podane količine odpadnega škarta v letu 1967

v primerjavi z lanskim letom (indeks 100). Pri primerjavi količin odpadnega škarta sem upošteval tudi količino proizvedenih plašev.

Opomba: znatno večja količina odpadnega škarta v prvih mesecih leta 1967 izvira od uvajanja postopka gumiranja na novem štiritvaljenem kalandru!

— Na kakšen način ste dosegli letošnje uspehe?

Na vprašanje ni ravno lahko odgovoriti. V naši delovni enoti nam je skoraj povsem uspelo ure-diti notranje razmere, večina neposrednih proizvajalcev za stroje se zaveda, da le z boljším delom lahko koristijo kolektivu in sebi, večina je postala bolj disciplinirana in natančnejša pri delu, delo-

Janez Ponebšek, dipl. ing.

vodje in njihovi pomočniki so spet pridobili na veljavi; razen tega smo uvedli na velikem številu delovnih mest nagrajevanje po kvaliteti dela ter vrsto manjših tehnoloških in organizacijskih izboljšav.

Prepričan sem, da smo pravzaprav šele na začetku poti in da bo treba še mnogo napraviti v naši enoti, da bo delo uspešnejše; zlasti je to važno v naslednjem letu, ko smo pred začetno realizacijo vrste zahtevnejših nalog v zvezi s pogodbo o tehničnem sodelovanju s firmo Semperit. Ob tem je treba posebej poudariti, da letošnji uspehi že zdaleč niso izključno zaslug delovnega kolektiva naše enote. Mi smo pravzaprav le del večjega kolektiva tovarne Sava. Velik vzrok za boljše in kvalitetnejše delo na področju proizvodnje avtopnevmatike je tudi v tem, da se nam je posrečilo ustvariti, zlasti v zadnjih mesecih, zelo plodno sodelovanje s sodelavci nekaterih služb, ki so neposredno prizadeleti pri naši proizvodnji: z razvojno skupino za pnevmatiko, s skupino vzdrževalcev ter mehanično in elektrodelaavnico, s sodelavci SOP in s službo za kontrolo kvalitete.

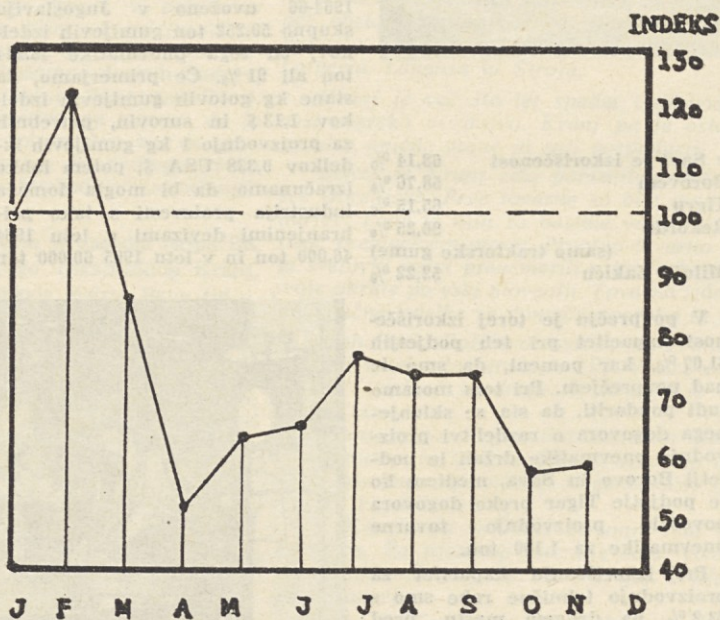
Takšno sodelovanje je lahko uspešno le takrat, če je pristno in dinamično — operativno, da smo sposobni hitro reagirati na vse težave in probleme neposrednega proizvodnega procesa! V tem smislu bo treba nadaljevati in takšno sodelovanje poglobiti!

— Kako gledate na tehnično sodelovanje s firmo Semperit? Ali mislite, da bomo v naših prizadevanjih, da kvaliteto savske pnevmatike spravimo na evropsko višino, uspeli?

Na to tehnično sodelovanje gledam povsem realno. Takšno tehnično sodelovanje je lahko zelo koristno in lahko od njega veliko pobremo, lahko pa tudi ne!

Kolikor poznam kvaliteto Semperitovih in naših izdelkov, tehnologijo enih in drugih proizvodov, stanje strojnega parka ter sposobnosti naših ljudi, moram reči, da imamo povsem realne

(Nadaljevanje na 3. strani)

— — — — — povprečna količina odpadnega škarta v l. 1966
— — — — — količina odpadnega škarta v posameznih mesecih l. 1967

Sl. 3. Količina odpadnega škarta v l. 1967 v primerjavi s povprečno mesečno količino v l. 1966

Zakon o skupnosti otroškega varstva in o finansiranju nekaterih oblik družbenega varstva otrok v SR Sloveniji

Omenjeni zakon sicer še ni sprejet, pričakujemo pa, da ga bo republiška skupščina sprejela v prihodnjih dneh in bo začel veljati s 1. januarjem 1968. S tem zakonom želijo zagotoviti in urediti družbeno varstvo predšolskih in šolskih otrok. Mišljen je del varstva, ki ima namen nuditi družini

ali za nabavo prepotrebnih učnih oziroma vzgojnih pripomočkov.

Po zakonu bodo sredstva za finansiranje otroškega varstva dosegala iz stalnih, obveznih in drugih virov. Stalen in obvezen vir je odstotek od osebnega dohodka, ki ga že danes plačuje vsak zavarovanec, in sicer znaša 1,8 % od OD. Plačujemo tudi izredni prispevek za kritje izgub iz leta 1966, in sicer 0,4 %. Osnutek zakona pa predvideva 2 % stopnjo prispevka. Vprašanje je, ali bo republiška skupščina potrdila to stopnjo prispevka, ali pa bo ostala 1,8 %.

Sredstva, namenjena za organizacijo otroškega varstva, se uporabljajo za gradnjo in opremo vzgojno varstvenih zavodov predšolskih otrok, usposobitve osnovnih šolskih otrok, usposobitve osnovne šole za celodnevno bivanje otrok, za ureditev družbene prehrane otrok in mladine, za izgradnjo zavodov, internatov za mladino in drugo.

Za otroško varstvo se v Sloveniji lahko ustanovijo temeljne skupnosti otroškega varstva za območje občine, lahko tudi za območje več občin. V republiki se ustanovi republiška skupnost za otroško varstvo. Skupnost otroškega varstva bo samoupravna organizacija, ki ima skupščino in izvršni odbor. Člani skupščine bodo med drugim tudi člani delovnih organizacij.

Skupščina skupnosti otroškega varstva je najvišji organ upravljanja skupnosti otroškega varstva.

Naloge skupnosti otroškega varstva bodo:

— skrb za neposredno povezovanje dejavnosti otroškega varstva in njegovih zavodov s potrebami otroka, družine in delovnih organizacij s področja gospodarstva in družbenih služb;

— obravnavanje vprašanj s področja otroškega varstva, ki imajo splošen in skupen pomen.

Sredstva za otroško varstvo se bodo zbirala v skladih otroškega varstva. V občini bo občinski sklad, v republiki pa republiški sklad. Republiškem skladu naj bi pripadala sredstva za izplačilo otroškega dodatka in za realizacijo programa otroškega varstva, ki je širšega pomena. Republiški sklad daje predloge za del sredstev med skupnostmi v potrditev republiški skupščini.

Otroški dodatek

Otroški dodatek kot posebna oblika družbene pomoči za olajšanje vzreje in vzgoje otrok se še nadalje izplačuje tistim opravičencem kot doslej, in to za vse otroke, ki jih dejansko preživlja.

Otroški dodatek gre praviloma do dopolnjenega 15. leta starosti, če se otrok šola, pa do konca predpisanega rednega šolanja, vendar najdlje do dopolnitve 26. leta starosti. Če otrok zaradi daljše bolezni ni dokončal šolanja v predpisanem roku, se izplačevanje podaljša za toliko časa, kolikor ga je izgubil za šolanje.

Pravico do otroškega dodatka pridobi upravičenec, ko z zaposlitvijo s polnim rednim delovnim časom dopolni 6-mesečno neprekinjeno delovno dobo (sedaj 1 leto). Upravičenec, ki sam preživlja svoje otroke, pridobi pravico do otroškega dodatka z dnem zaposlitve, kar je tudi novost.

Pravica do otroškega dodatka je odvisna od celotnega dohodka gospodinjstva (premoženjskega cen. zusa). Pravico do otroškega dodatka gre torej tistim upravičencem, katerim dohodek na člana gospodinjstva ne presega ene izmed naslednjih osnov:

1. 550 ND mesečno od OD na temelju delovnega razmerja,
2. 100 ND letno od dohodkov iz kmetijske dejavnosti,
3. 150 ND mesečno od obrti in druge samostojne poklicne dejavnosti.

Premoženjski cenzus kot pogoj za pravico do otroškega dodatka se je torej zvišal od sedanjih 500 ND na 550. Mesečni dohodek iz delovnega razmerja se ugotavlja na osnovi izplačil iz preteklega leta, po povprečju za pretekla 3 mesece.

Dohodek gospodinjstva za predhodno leto je praviloma odločilen za pravico do otroškega dodatka za celo tekoče leto in sprememba višine OD med letom ne vpliva na otroški dodatek. Vpliva pa npr. zaposlitev zakonca, sklenitev zakonske zveze itd.

Za člana gospodinjstva se poleg upravičenca štejejo še njegov zakonec, otroci in starši, ki jih upravičenec in njegov zakonec preživljata.

Novost je tudi pri znesku otroškega dodatka. Zakon predvideva enak znesek za vse otroke ne glede na število otrok v družini, in sicer 50 ND mesečno (do sedaj za 1. otroka 52.50 ND, za 2. otroka 103.10 ND, za 3. otroka 149.30 ND, za 4. otroka 191.10 ND, za 5. otroka 227.70 ND, torej regresivni sistem).

Pravica do otroškega dodatka se uveljavlja z vložitvijo zahtevka in predložitvijo predpisanih dokazil, in sicer največ za 3 mesece nazaj, v katerem mesecu, v katerem je bil zahtevak vložen. Oseba, ki sprejema ali bo sprejemala otroški dodatek neupravičeno, mora prejeti znesek povrniti. Če izpolnjuje neupravičeno prejetje otroškega dodatka na način, ki je kazniv po kazenskem zakoniku, odgovarja kazensko in odškodninsko.

Zakonski osnutki so torej nakazani, treba je le počakati sprejetja zakona.

Želja in cilj vsakega posameznika in vse naše družbe je prav gotovo, da se enkrat reši vprašanje otroškega varstva, vzgoje in da se omogoči otrokom pravičen telesni in duševni razvoj, da se otroci usposobijo za samostojno življenje ter delo in postanejo koristni člani družbene skupnosti.

Po drugi strani pa razbremenjuje zaposlene matere prenekaterih skrbi za otroke. Mati se lažje posveti delu na delovnem mestu, rezultat tega pa je prav gotovo višja produktivnost in stalnost na delovnem mestu, zlasti v delovnih izmenah.

Zakona o urejanju otroškega varstva je pomemben zlasti sedaj, če hočemo preiti na nov delovni čas.

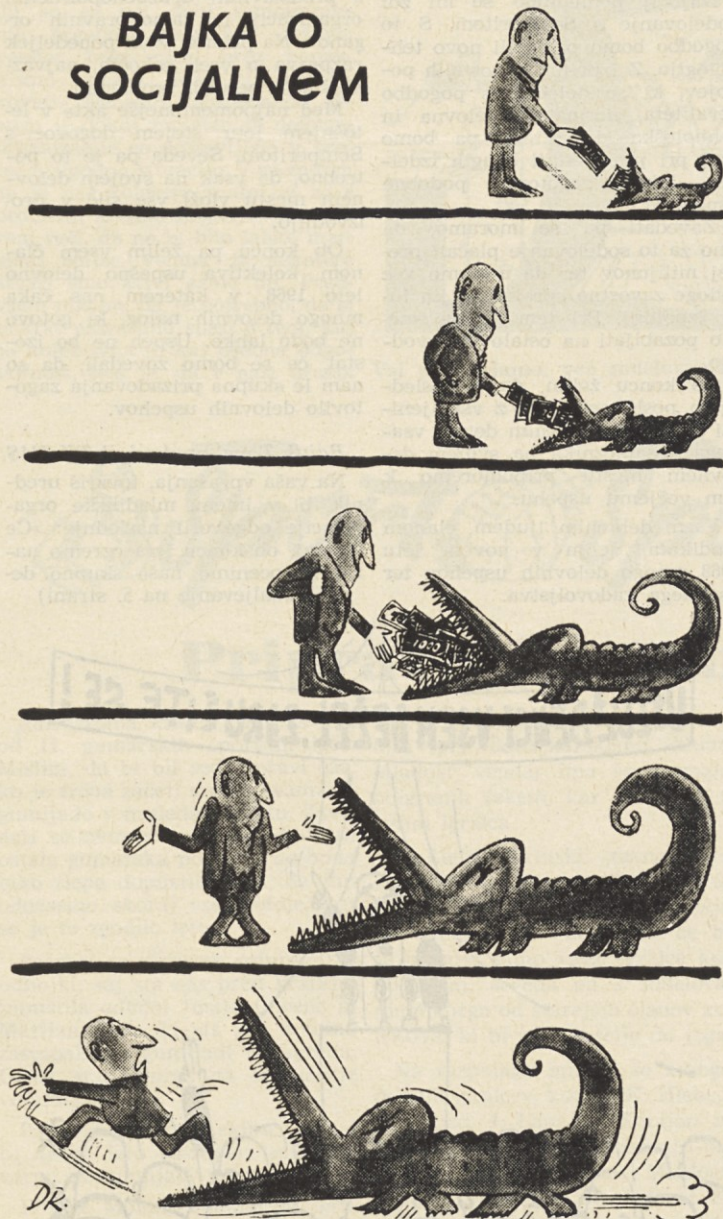
PISE:

Lojzka Planinšek, soc. delavka

pomoč pri oskrbi, varstvu in vzgoji otrok. Nadaljnji namen je zagotoviti v SR Sloveniji boljše, načrtnejše in ekonomičnejše otroško varstvo. Do sedaj so omenjeno problematiko urejali zvezni in republiški predpisi, toda v glavnem

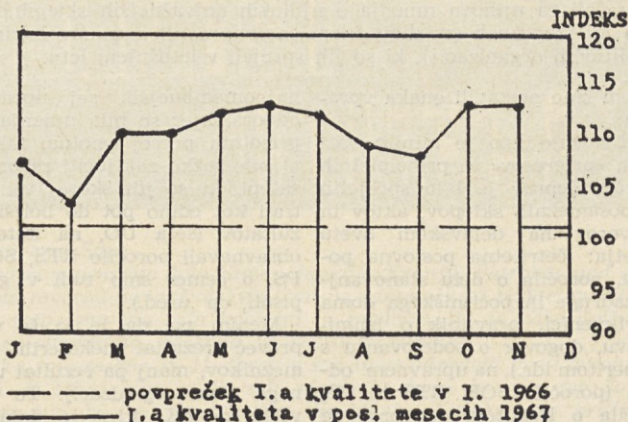
BAJKA O SOCIJALNEM

le otroški dodatek. Medtem ko je bilo samo varstvo prepuščeno reševanju občine — občinskimi skupščinam in delno komunalnim skupnostim. Denar, ki so ga občinske skupščine v proračunu namenile za otroško varstvo, je največkrat šel za dodatek vzgojiteljev, za komunalne storitve in drugo. Zelo malo denarja, ali pa nič, je bilo namenjenega za investicije, notranjo opremo prostorov,

— skrb za organiziranje in za razvoj dejavnosti otroškega varstva;

— sodelovanje z družbenopolitičnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami pri sprejemanju programov o razvoju otroškega varstva, pri usmerjanju razvoja mreže zmogljivosti zavodov otroškega varstva in drugih vprašanj, pomembnih za razvoj otroškega varstva;

Sl. 1.1. a kvaliteta potniških plaščev v l. 1967 v primerjavi s povprečno kvaliteto v l. 1966

Več pristnega sodelovanja med delovnimi enotami

(Nadaljevanje z 2. strani)

možnosti, da sodelovanje s Semperitom povsem uspe! Kvalitetni uspehi v proizvodnji avtopnevmatike, zlasti v zadnjih mesecih letošnjega leta (ko še nismo uporabljali Semperitovih izkušenj!) zlasti pri večini bolj serijskih vrst plaščev, mi to moje prepričanje le potrjujejo.

Seveda pa pot do resničnega uspeha in trajno dobre kvalitete ne bo niti malo lahka niti ne kratka! Potrebno bo še veliko truda, marsikaj bo treba spremeniti v naši miselnosti in našem ravnanju, zelo veliko bo treba potrpljenja, predvsem pa morata odpasti medsebojno obtoževanje in sploh pretirano govorjenje. V celotni naši tovarni bomo morali marsikaj spremeniti, vsakdanje delo vsakogar izmed nas v podjetju bo moralo biti vestnejše in kvalitetnejše!

Razen tega bomo morali izboljšati še vrsto pogojev v proizvodnji, da bo delo povsem uspešno

teklo: treba bo nabaviti nekaj novih strojev, zagotoviti bo treba dovolj rezervnih delov ter preventivno popraviljanje naprav in strojev, dopolniti strokovno izobrazbo, mnogih izmed nas, znatno izboljšati tehnološko in delovno disciplino na vseh delovnih mestih v tovarni, uvesti strog red pri uvajanju nove tehnologije, zagotoviti stalne in zadostne količine surovin.

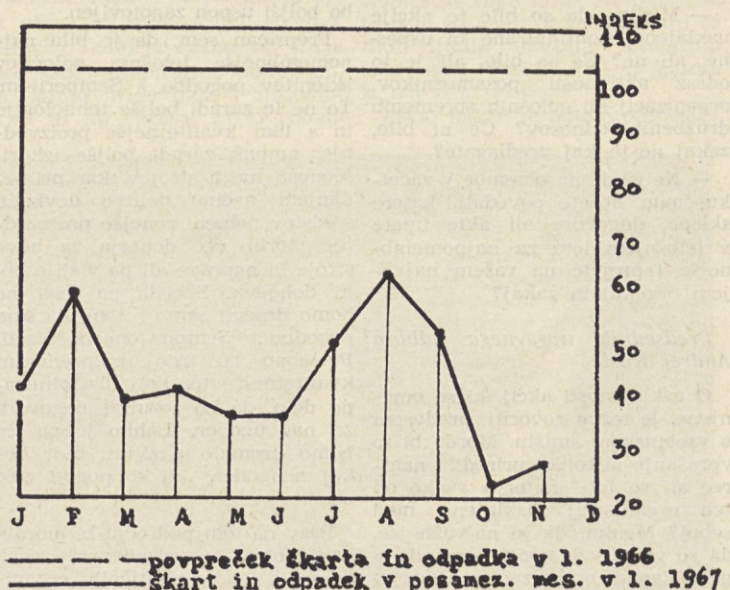
Tehnološki proces proizvodnje avtopnevmatike moramo smatrati kot enovit, od mešanja zmesi pa do odpreme izdelkov v skladišče. Istočasno in vzporedno moramo reševati probleme več delovnih enot: valjarne, polizdelkov pnevmatike ter obračunskih enot konfekcije plaščev, vulkanizacije plaščev ter obračunska enota avtozračnice. Le koordinirano vodenje celotnega tehnološkega procesa proizvodnje avtopnevmatike nam bo zagotovilo resničen uspeh!

Torej, čaka nas veliko dela v novem letu 1968!

— Kaj pa vaša želja v novem letu 1968?

Celotnemu delovnemu kolektivu tovarne Sava želim čim uspešnejše poslovno leto 1968! Želim čim več medsebojnega razumevanja in pomoči, vestnega in hitrega izpolnjevanja vseh delovnih nalog, več discipline, skratka — čim bolj kvalitetnega dela — pa čim manj govorjenja!

Posameznim sodelavcem pa želim v novem letu čim več osebne sreče in zadovoljstva v družinskem krogu.

Sl. 2. Škarta in odpadki pri potniških plaščih v l. 1967 v primerjavi s povprečno mesečno količino v l. 1966

Razgovor s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in organov upravljanja

Več ali manj smo v vseh dvaindvajsetih letosnjih številkah Save in informatorju ali v zidnem časopisu pisali o delu posameznih služb, proizvodnih delovnih enot, strokovnih delavcev itd.

Kolikor se je dalo, smo pisali tudi o delu in sklepih organov upravljanja in družbenopolitičnih organizacij.

Za konec leta ali zaključek informativne dejavnosti v letu 1967 pa smo želeli zvedeti mnenja predstavnikov teh organov in organizacij. V teh odgovorih morda ne boste našli vsega, kar bi radi zvedeli, kajti tudi vprašanj ni bilo veliko. Bolj kot njihovo osebno delo v teh organih, bolj kot to, koliko prostega časa vzame »funkcija«, smo povprašali za njihova mnenja o njihovih najvažnejših sklepih, dogovorih ali razpravah (mislim sklepi samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij), ki so jih sprejeli v letošnjem letu.

Vsem smo postavili enaka vprašanja:

— Letošnje leto je minilo brez večjih »pretresov« in principiellnih razprav, čeprav je bilo sprejetih več posameznih sklepov, aktov in dogovorov na delavskem svetu podjetja: (četrtletna poslovna poročila, poročila o delu stanovanjske zadruge in počitniškega doma v Crikvenici, pravilnik o izumiteljstvu, dogovor o sodelovanju s Semperitom idr.), na upravnem odboru: (poročila SOP, RTS in PS, poročila o kvaliteti, razpored in potrditev delavcev na vodilna delovna mesta, štipendiranje in izobraževanje idr.), zveza komunistov: (reorganizacija, sindikalna podružnica: (aktivnost sindikata, delovna konferenca), mladinska organizacija: (letna konferenca).

najpomembnejših sej upravnega odbora, kjer so bila mnenja vseh prisotnih precej enotna, tako da ni bilo težko zaključiti razprave s sklepi, ki so jih skoraj vsi smatrali kot edino pot do boljših rezultatov (seja UO, na kateri so obravnavali poročila RTS, SOP in PS, o čemer smo tudi v glasilu pisali, op. ured.).

Menim pa, da je to še vedno preveč rezultat nekaterih posameznikov, manj pa rezultat uspešnega dela organizacij. To zlasti velja za ZK, kjer je dejanskih članov že zdavnaj precej manj, kot jih pa nosi članska knjižica. Zaradi tega so dobro izpeljane akcije lahko le posledica občutno večjih naporov posameznikov oz. bi bile z vključitvijo vseh članov organizacije v delo gotovo še

nega odbora ter v svojem imenu zaželel vsem Savčanom obilo sreče, zdravja in uspehov v novem letu!

Jože Kocijan, sekretar sekretariata organizacije ZK

Težko je iz celotnega samoupravnega delovanja izluščiti bolj ali manj pomembne sprejete sklepe ali akte, ker menim, da je vsak demokratično sprejet akt v prid delovnega človeka, ki je nosilec družbenega sistema.

Ce pa se moram opredeliti, potem bi se odločil za pravilnik o izumiteljstvu in pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Oba akta se mi zdita pomembna zato, ker neposredno vključujeta vse člane kolektiva v stalno prizadevanje za večjo produktivnost, za boljšo kvaliteto, za stalno uvajanje novih izboljšav, kar je osnovni pogoj za uresničitev gospodarske reforme.

Mnenja sem, da so bile vse akcije katerega koli samoupravnega organa ali družbene organizacije predlagane in sprejete z določenim namenom. Kako so bile uspešne in realizirane, pa je odvisno od zavesti in predanosti po sameznika kolektivu in socialistični skupnosti. Ce to misel dopolnim, potem bi poudaril, da je uspešnost vsake akcije odvisna od tega, koliko smo se pripravljali žrtvovati za akcijo, nalogo ali sklep, kako vsak posameznik na delovnem mestu uresničuje bistvo akcije ali sklepa, koliko smo vzgoreni in pripravljeni dati priznanje boljšemu in prednost skupnemu pred osebnim interesom.

Kdo je pobudnik akcije, ni pomembno. Važno je, da ima vsaka pobuda določen pomemben cilj, ki naj bi postala osnova za široko demokratično razpravo v vseh organih, če je potrebno, pa tudi v delovnih enotah. Čimveč pobud za posamezne akcije bo prihajalo od članov kolektiva, tem lažje, hitreje in boljše bo delo posameznih organov v organizaciji.

Predlagal bi, da bi postali bolj ponosni na družbeno upravljanje, da bi bili pri svojem delu bolj natančni, odgovorni in da bi bolj spoštovali vse vrste dogovorov.

Izkoristil bi to priliko in v imenu sekretariata organizacije ZK zaželel vsem članom ZK in vsem članom kolektiva uspeha polno 1968. leto.

Predsednik sindikalne organizacije Pavel Gantar

Resnično je letošnje leto minilo brez večjih notranjih razprtij, obenem pa se kažejo tudi na splošno razmeroma dobri rezultati poslovanja. Cutiti je, da so se reformni ukrepi v našem podjetju že zakoreninili (žal ne pri celotnem delu). Jemljemo jih kot najnost za nadaljnji uspeh in ne več z nestrpnostjo kot ob nenadnem preobratu, ko smo vse naše delo in interese morali hitro prilagoditi vo nastalim zameram.

Menim, da so dejansko vsi napori namenjeni temu, da bi se položaj delovnega človeka izboljšal in bi mu dali tisto, kar mu pripada. Težko je dajati oceno, koliko nam je to tudi uspelo.

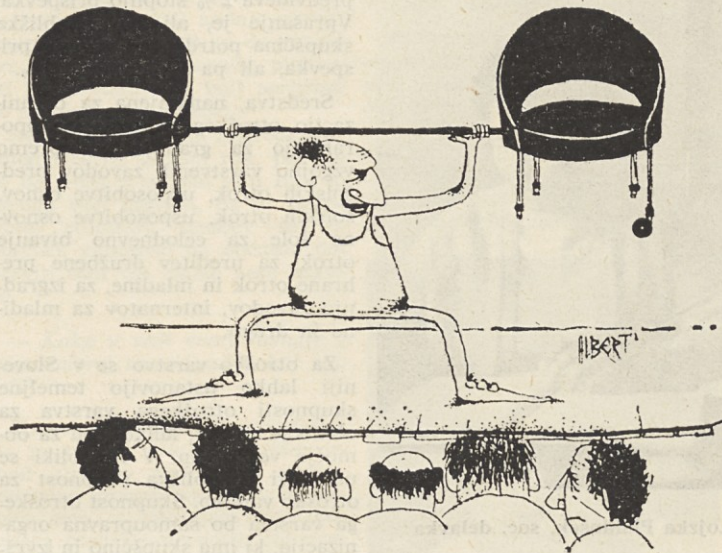
Moja ocena pa je: za posamezne stvari smo vse premalo zainteresirali delovnega človeka. Pustili smo ga razmišljati le o tem, kakšna bo njegova plača. Vsak posameznik bi moral malo več vedeti o gospodarjenju podjetja. Ne trdim, da take možnosti niso dane, pač pa trdim, da je treba najti način, kako ljudi za to zainteresirati. Treba se bo še prilagoditi delavcem ter njihove interese vskladiti s pravilnim gospodarjenjem podjetja.

Predvsem pa menim, da bi bilo aktivnejše delo družbenopolitičnih organizacij za celotno podjetje pozitivno. Zdi se mi, da se vse prevečkrat drobnjarsko lotevamo problemov, ni pa enotnih akcij. Malo je občutiti, da obstoji v našem podjetju tudi organizacija ZK, predvsem zaradi prešte-

vilnih slabih komunistov, ki so bili kampanjsko sprejeti v ZK. Menim, da se na sejah samoupravnih organov in sindikata ne občuti delovanje posameznih komunistov. Tudi pravega sodelovanja ni med družbenopolitičnimi organizacijami. Ne vem, ali ima vsaka organizacija svojo politiko. Toda smo v istem podjetju in morali bi nastopiti enotno v prid skupnim interesom, ne pa posamezno.

Marjan Čeferin, predsednik DS podjetja

Vse delo, ki je bilo vloženo v letošnjem letu za doseglo boljših poslovnih uspehov, je bilo usklajeno. Vedno pa se pojavljajo določene slabosti. Tudi pri nas se je pokazalo, da ni ravno vse »klapalo«. Lahko bi rekel, da je bil članek v prejšnji številki časopisa o premajhnem sodelovanju s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih orga-

Komajda bo zmogel!

Predvsem pa menim, da na tako stanje ne bi smeli vplivati posamezniki. Želim, da skupno stopamo v novo poslovno leto ter da se čim bolj približamo delovnemu človeku.

Najbolj pomembno se mi zdi sodelovanje s Semperitom. S to pogodbo bomo pridobili novo tehnologijo. Z izpolnitvijo ostalih pogojev, ki so določeni s pogodbo (kvaliteta, normativi, delovna in tehnološka disciplina), pa bomo tudi pri proizvodnji drugih izdelkov lahko zagotovili podobne uspehe.

Zavedati pa se moramo, da smo za to sodelovanje plačali precej milijonov ter da moramo vse naloge zavestno sprejeti in jih tudi izpolniti. Pri tem pa ne sme mo pozabljati na ostalo proizvodnjo.

Ob koncu želim, da v naslednjem poslovnem letu z vsklajenimi napori ter vestnim delom vsakega posameznika na svojem delovnem mestu pripomoremo k čim večjemu uspehu.

Vsem delovnim ljudem, članom sindikata, želim v novem letu 1968 mnogo delovnih uspehov ter osebnega zadovoljstva.

nov utemeljen. Ne bi pa trdil, da je za to kriva samo organizacija ZK.

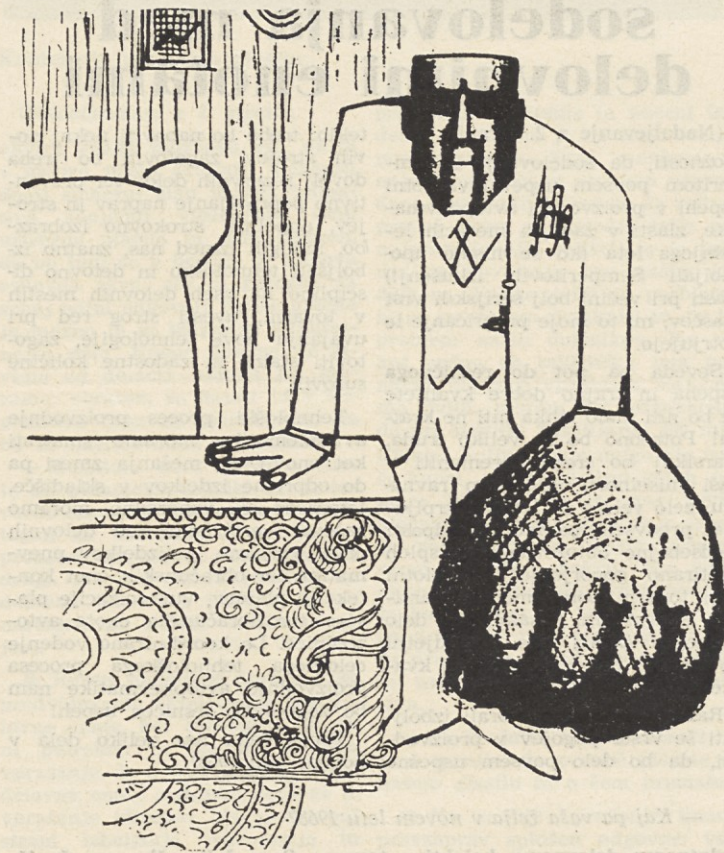
Imeli smo tudi uspehe. Da bi bilo prihodnje leto še boljše, predlagam več skupnih sestankov — s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Na primer, vsak ponedeljek razprava o vseh tekočih, najvažnejših in perečih problemih.

Med najpomembnejše akte v letošnjem letu štejem dogovor s Semperitom. Seveda pa je to potrebno, da vsak na svojem delovnem mestu vloži vse sile v proizvodnjo.

Ob koncu pa želim vsem članom kolektiva uspešno delovno leto 1968, v katerem nas čaka mnogo delovnih nalog, ki gotovo ne bodo lahke. Uspeh ne bo izostal, če se bomo zavedali, da so nam le skupna prizadevanja zagotovila delovnih uspehov.

Bajuk Tone, predsednik TK ZMS

Na vaša vprašanja, tovariš urednik, bi v imenu mladinske organizacije odgovoril naslednje: »Ce se zdaj, ob koncu leta ozremo nazaj in ocenimo naše skupno delo (Nadaljevanje na 5. strani)

Včasih si morda želimo — toda raje ne!

Namen vseh je boljše delo v proizvodnji, večji dohodek — izboljšanje materialnega položaja delovnega človeka.

— Mislim, da so bile te akcije usklajene, kontinuirane in uspešne, ali ne? Ce so bile, ali je to odraz aktivnosti posameznikov, organizacij ali splošnih sprememb družbenih odnosov? Ce ni bilo, zakaj ne in kaj predlagate?

— Ne glede na omembe v začetku, nam hočete povedati, katere sklepe, dogovore ali akte imate v letošnjem letu za najpomembnejše (sprejete na vašem najvišjem organu) in zakaj?

Predsednik upravnega odbora Andrej Košič

O usklajenosti akcij, ki so omenjene, je težko govoriti, predvsem o vsebinskem smislu. Morda bi to vprašanje nekoliko priredili, namreč ali so bili »akterji« vsake od teh organizacij »usklajeni« med seboj? Menim, da je najvažnejše, da so vse družbenopolitične sile v gospodarski organizaciji usmerjene k istemu cilju.

Za našo tovarno mislim, da smo glede na situacijo drugod dokaj enotnih stališč in kar je glavno, tudi dovolj enotni v dejanjih. Za primer bi navedel eno od letošnjih

uspešnejše. Zato mislim, naj bo v razne organizacije pa tudi v samoupravne organe vključen tisti, ki je sposoben in voljan delati, pa bo boljši uspeh zagotovljen.

Prepričan sem, da je bila najpomembnejša letošnja odločitev sklenitev pogodbe s Semperitom. To ne le zaradi boljše tehnologije in s tem kvalitetnejše proizvodnje, ampak zaradi boljše izkoriščenosti naših strojev, kar pri sedanjem načinu delitve deviznih sredstev pomeni cenejšo proizvodnjo, torej več denarja za nove stroje in naprave ali pa višji osebni dohodek. Seveda pa tega ne bomo dosegli samo s tem, da smo pogodbo s Semperitom podpisali. Potrebno bo trdo in predvsem kvalitetnejše ter bolj disciplinirano delo, da bo rezultat dogovora za nas ugoden. Lahko je pa, če bomo premalo pazljivi, tudi dokaj neugoden, saj so pogoji zelo ostri.

Prav na tem področju bi morala priti do izraza prizadevanja vseh delovnih enot, političnih organizacij in samoupravnih organov, da bomo konec prihodnjega leta lahko ugotavljali, da se prvi ugodni rezultati sodelovanja že kažejo.

Ob koncu bi rad izkoristil priliko in v imenu članov uprav-

Ne partija članov — ampak partija aktivnih delavcev

Razgovor s predstavniki družbenopolitičnih organizacij organov upravljanja

(Nadaljevanje s 4. strani)

lo, ki je vsekakor terjalo precejšnje napore kolektiva in če hkrati upoštevamo tudi družbena dogajanja, ki so se pojavila vzporedno z uresničevanjem gospodarske reforme, moramo reči, da je kolektiv dosegel precejšen uspeh. Mislim, pa, da je potrebno pri tem omeniti činitelje, ki so največ do-prinesli k takemu stanju.

vladajo demokratični odnosi, toda tudi v takih odnosih si moramo napraviti red, vedeti, kdo je kaj in kdo zakaj odgovoren. Odgovoren mislim v pravem pomenu besede. Po našem mnenju smo prav na tem področju premalo naredili in se verjetno vsi skupaj premalo zavedamo, kakšna ovira je to pri našem skupnem delu in dosegu skupnih ciljev. To se mi zdi zadeva, ki ima širok družben pomen.

ki, če je naša praksa in naše delo od tega ločeno. Takšni smo. Če se o nečem dogovorimo, predebatiramo, sprejmemo in potrdimo, moramo to v praksi tudi uveljavljati.

Razna poročila, programi, predpisi, pravilniki in še mnoge druge stvari, ki so bile letos predmet obravnav naših samoupravnih organov, so pozitivno vplivale na naše poslovanje.

Se eno vprašanje, ki se ga moramo vsi skupaj zavedati in se pred njim osvestiti je pogodba o poslovno tehničnem sodelovanju s Semperitom. Tu si ne smemo delati iluzij, ker nam lahko spodsne, če bomo pretogi, posledice pa bodo hude.

Pri delu in uspehih samoupravnih organov ne smemo ločiti tudi družbenopolitičnih organizacij, ki so vsekakor močno vplivale na poslovno politiko podjetja, čeprav je bilo njihovo delovanje pri obravnavi določenih vprašanj pre-slabotno.

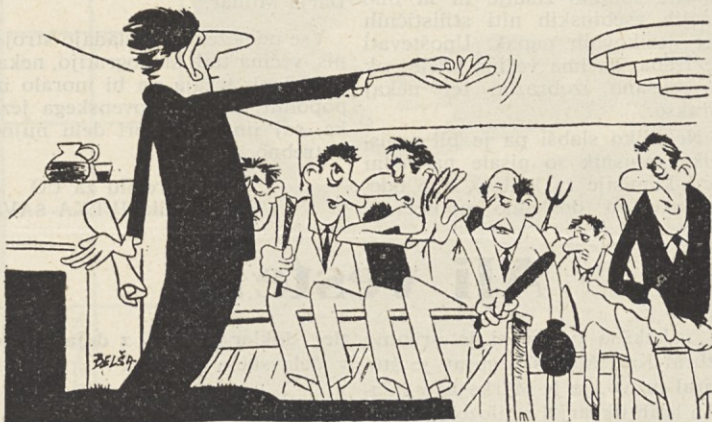
Menim, da so bile vse akcije in delo samoupravnih organov ter družbenopolitičnih organizacij usklajene in kontinuirane, kajti brez tega ne bi mogli zdaj, ob koncu leta, zaključiti, da je bilo poslovanje podjetja ugodno. Moje mnenje pa je, da bo tudi leto 1968 precej problematično in se bo potrebno trezno ter krepko spoprijeti s problemi.

Tudi to bo postalo naša praksa

Predvsem bi hotel reči, da so naši samoupravni organi odigrali najpomembnejši del, oz. da so se pravilno postavljali v vlogo samoupravljalcev. Seveda pri tem ne smemo mimo tega, da so tudi naše strokovne službe precej pripomogle k uspešnemu poslovanju in delu samoupravnih organov. Res je, da so se pri delu samoupravnih organov pojavljale težave, vendar brez njih, brez napak, nismo mogli dela niti pričakovati. Današnji gospodarski sistem je dokaj zapleten in delovne organizacije so postavljene v precej neugodno situacijo. V vsem tem se je naš kolektiv znašel in se s problemi krepko spoprijel. Ne morem reči, da ne bi bilo lahko marsikaj boljše, vendar za nekatere stvari smo krivi samo mi. Predvsem mislim, da je potrebno, da si enkrat ustvarimo sliko o tem, kaj je kolektivna in kaj osebna odgovornost. Res je, da v naši družbi

Menim, da so v tej smeri naši samoupravni organi precej storili, vendar kaj nam pomagajo še tako dober statut, predpisi in pravilni-

Vsi poudarjamo: več sodelovanja!

Priprave na gumijado

Razmeroma kratek čas nas loči od II. gumarskih športnih iger. Mislim, da bi bil sedaj pravi čas, ko je treba začeti s pripravami na gumijado v naslednjem letu. Zavedati se namreč moramo, da nam ostala gumarska podjetja ne bodo tako zlepa dopustila tega, da jim odnesemo skoraj vse trofeje, kot se je to zgodilo letos.

Posebej se moramo pripraviti v odbojki, saj sta nas pred kratkim zapustila odlični Justin Gorenc in Marijan Zorc, ki sta nas solidno zastopala na gumijadi v Zagrebu. Odsila sta namreč na odsluženje vojaškega roka.

Pa pogledjmo celo ekipo, ki naj bi drugo leto zastopala našo tovarno na gumijadi v Borovem.

1. Jože Mohar: standardni igralec in trener odbojarskega kluba Senčur. Redno trenira v svojem klubu.

2. Vlado Lah: standardni član ekipe Sava; glede na to, da izredno študira in si gradi nov dom, ne more obiskovati redno treningov.

3. Matija Gerbajs: mlad igralec odbojarskega kluba Senčur. Ne trenira redno.

4. Toni Horvat: Zaradi družinskih razmer malo trenira.

5. Toni Dolšak: sicer redno trenira pri odbojarskem klubu Mladost, vendar ima še premalo odigranih tekem, kar se pozna v rutini igralca.

6. Stefan Zrinski: ravno tako igralec kluba Mladost. Glede na to da je delni invalid in ima veselje do odbojke, bi bilo bolje, če bi še nadalje samo vadil igralce kot do sedaj, seveda pa s sodelovanjem enega od starejših članov kolektiva, ki bi imel veselje do tega.

Na razpolago imamo še mnogo mladih igralcev, kot so: K. Hlebec, T. Petric, J. Lapajne, Kocijan in Crnovodja, ki redno trenirajo pri odbojarskem klubu Mladost, vendar v tem klubu ni nobene discipline, saj nimamo niti trenerja niti vodstva, ki bi vpeljalo celotno moštvo v določeno formo in po možnosti vpeljalo v tekmovanje, tako pa samo treniramo trikrat na teden, vendar brez vidnega uspeha.

Ali se ne bi dalo urediti tako, da bi tovarna podprla odbojko, ki je požela že vidne uspehe npr. na gumijadi 1967 prvo mesto, na turnirju v Senčurju 2. mesto, na sin-

dikalnem prvenstvu Kranja 2. mesto (s popolno udeležbo igralcev bi osvojili 1. mesto). Vsekakor bi se udeležili tudi kvalifikacijskega turnirja v Radovljici za vstop v II. slovensko odbojarsko ligo, vendar smo dobili vabilo šele takrat, ko je bil le-ta že končan. Glede na uspehe in voljo do športnega udejstvovanja nas mladih, upamo, da bo komisija za šport in rekreacijo toliko uvidevna, da nam bo dala možnost igrati v II. slovenski odbojarski ligi, vendar s tem pogojem, da bi igralci eno skupaj trenirali in odigrali več prijateljskih tekem, s čimer bi igralci dobili potrebno rutino, ki nam je potrebna, da ponovimo uspeh iz Zagreba in da tudi iz Borovega prinesemo najvišji trofej.

Ker nimamo svojega igrišča, treniramo začasno v domu Partizan v Stražišču. Upam, da bi igralci sami s finančno pomočjo naše tovarne zgradili igrišče za odbojko. O tem bi se verjetno dalo razmisliti, saj smo že pred nedavnim govorili o tem, da bi se člani kolektiva razvedrili po delu v proizvodnji.

TONI DOLŠAK

V tovarni Sava

Hodim v osnovno šolo Simon Jenko v Kranju. Patronat nad našo šolo ima tovarna Sava. Kolektiv tovarne nam večkrat podari praktična darila, zato smo mu zelo hvaležni in mislimo, da je naša dolžnost, da se ga spomnimo, posebno ob večjih praznikih.

Tako smo se dne 25. 11. zbrali v šoli in se odpravili proti avtobusni postaji. S seboj smo vzeli tudi pionirske kape in rute ter šopek, katerega naj bi izročila tovarišu direktorju. Kmalu smo prišli do avtobusne postaje. Vstopili smo v avtobus ter se odpeljali proti Laboram. Ko smo izstopili, smo se odpravili proti stavbi, v kateri je uprava tovarne Sava. Vstopili smo. Tovariš direktor nas je lepo sprejel. Za bližnji praznik smo mu čestitali, jaz pa sem mu podarila šopek in mu želela mnogo uspeha pri delu. On pa nam je želel uspeha pri učenju. Nato so nas sprejeli predstavniki mladinske organizacije. Razkazali so nam tudi obrat II. Videli smo, kako težko je delo delavcev, vendar jim delo zelo olajšajo moderni stroji. Imeli smo priložnost videti, kako se iz kavčuka pridobiva guma, iz nje pa plašči in zračnice za avtomobile, transportni trakovi in podobno. Po ogledu tovarne so nas povabili v tovarniško restavracijo, kjer so nas pogostili. Tam smo se pogovarjali o 29. novembru. Ob koncu nam je predstavnik tovarniških mladincev izročil knjigo Oktobrska revolucija 1917. Knjige smo bili zelo veseli in obljublamo, da jo bomo pridno čuvali in brali.

Potem smo se poslovili in peš odšli proti šoli. To srečanje mi bo ostalo v lepem spominu.

Smiljana Vončina
5. c razred
osn. šole Simon Jenko

Počastitev dneva republike

Ob dnevu republike so se sestali učenci gumarske šole in stanovalci samskega doma, da bi s športnim srečanjem proslavili ta dan. Odigrali so dve nogometni in dve rokometni tekmi.

V nogometu so obakrat zmagali stanovalci samskega doma z rezultatom 4:1 in 8:2. V rokometu so v prvi tekmi zmagali stanovalci doma, v drugi tekmi pa so se učenci gumarske šole izredno požrtvovalno borili in dosegli časten izid 20:20.

Tekme so bile zelo razburljive

in lepe, tako da se samo od sebe postavlja vprašanje, ali se ne splača ponovno osnovati rokometne ekipe Save, kajti igralcev, volje in nekaj opreme je, nekaj pa bi bilo potrebno še dokupiti.

Za gumarsko šolo so nastopali: Kramar, Habič, Medved, Marič, Hrovat Gusti, Lebar, Inamo, Štefanovič, Kern, Čufar. Za stanovalce doma pa: Bajuk, Mandić, Hlebec, Lutar, Gerbajs, Milec, Brleščič in za pomoč: Pirih, Dolšak, Horvat in Feher.

JOŽE BRLEŠČIČ

Kaj je resnica?

Stirje slepci hočejo spoznati slona. Eden mu otipa nogo in pravi: »Slon je podoben steburu.« Drugi mu otipa rilec in reče: »Slon je podoben mogočnemu kiju.« Tretji otipa živali trup in reče: »Slon je podoben sodu.« Četrti ga prime za ušesa in reče: »Slon je enak velnici.« Tedaj se začno vsi štirje med seboj prepirati o obliki slona. Mimo pride mož z zdravimi očmi in jih vpraša, zakaj roban-

tijo. Ko mu povedo razlog spora, ga prosijo, naj razsodi. Prišlec jim razloži: »Noben izmed nas pravzaprav ne pozna slona. Slon ni podoben steburu, sodu, velnici ali kiju, temveč so njegove noge podobne steburu, trup sodu, ušesa velnici in rilec kiju. Slon pa vse te dele združuje v celoto. Zato se tudi ljudje navadno prepirajo med seboj. Vsakdo vidi in spozna le del iste resnice.« Zakaj naj bi se potem prepirali?

V šport in rekreacijo vključiti čimveč delavcev

Ob 25. obletnici pionirske organizacije

V letošnjem letu praznuje pionirska organizacija 25-letnico svoje ga obstoja. V ta namen so pionirske organizacije po vsej Jugoslaviji organizirale vrsto akcij, kulturnih in športnih manifestacij.

Med najbolj aktivnimi pionirji na območju kranjske občine so bili pionirji osnovne šole Simon Jenko. Tako so se na primer mudili v našem podjetju 24. novembra. Sprejeli so jih glavni direktor inž. Janez Beravs in predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Pionirji iz šole Simon Jenko so tovarišu direktorju čestitali za dan republike, prav tako vsem članom delovnega kolektiva Sava ter v ta namen direktorju izročili šopek rož.

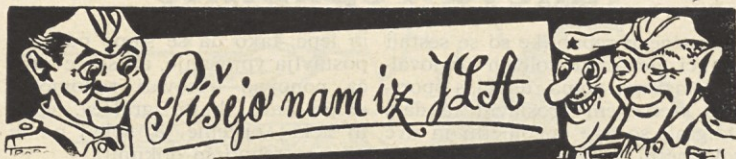
Po daljšem pogovoru v sejni dvorani, kjer se je direktor zanimal za uspehe v šoli, za delo pionirske organizacije in za finančno stanje, so se pionirji napotili v jedilnico, kjer jih je sprejel sekretar tovarniškega komiteja ZM Sava in jih počastil s skromno malico. V ta namen je tovarniški komitej podelil pionirjem osnovne šole Simon Jenko spominsko knjigo o oktobrski revoluciji.

V popoldanskem času so bili pionirji skupno z našimi mladinci na proslavi 29. novembra, dneva republike, kjer so sodelovali z dvema točkama, od katerih je bila ena zelo dobro izvedena. S tem se pionirji šole Simon Jenko zahvaljujejo za pozornost TK ZMS Sava in ostalim, ki so jim pomagali pri proslavi njihovega praznika. Želijo si še več sodelovanja, posebno na športnem in kulturnem področju.

JOZE BRLENIC

Skupina pionirjev šole Simon Jenko na sprejemu v naši tovarni

Danes sem se vam zopet oglašil, da se vam zahvalim za vaš časopis, ki ga redno dobivam in za katerega se vam najlepše zahvaljujem. Obenem pa delavcem iz SOP in vsem ostalim sodelavcem želim srečno novo leto 1968

vaš sodelavec

GROS Alojz
v. p. 6734-21
Valjevo

Dragi urednik!

Minulo je precej časa od takrat, ko sem se vam zadnjikrat oglašil. Kakor vidiš, tudi zame bo kmalu prišel čas, ko bom slekel vojaško suknjo in prišel zopet v vašo sredino. Čas hitro beži in tudi jaz težko pričakujem dan, ko bom spet med vami — dragi sodelavci.

Blizu se novo leto in vsem skupaj bi želel veliko uspehov, sreče, zadovoljstva in zdravja v letu 1968. Posebno pa še nekdanjim sodelavcem iz stiskarne II oziroma iz tehnične hale. Dragi sodelavci in urednik, v mesecu marcu na svidenje.

Najlepša hvala, dragi urednik, za redno pošiljanje časopisa in želim, da bi ga tudi ostalim sodelavcem-vojakom redno pošiljali.

Dragi urednik, prejmi lepe pozdrave od nekdanjega sodelavca, obenem pa pozdravljam vse sodelavce v tovarni.

Dragi sodelavci, prosim vas, če ima kdo od vas čas, naj se mi oglasi in se mu že v naprej zahvaljujem.

ZUPAN Janez
v. p. 6888-19
Velika Gorica — Zagreb

Za vaŕini pismi se vama najlepše zahvaljujemo. Hvala za pozdrave in čestitke, ki nam jih pošiljate ob novem letu.

Tudi v uredništvu želimo vsem vojakom, tistim, ki ste nam redno pisali in smo vaša pisemca priobčevali v tej rubriki, tistim, ki so nam tudi pisali, pa jih zaradi pomanjkanja prostora nismo vedno objavili, in tistim, ki nam doslej še niso pisali.

Želimo, da bi se tudi kot vojaki v novem letu počutili najbolje.

SAHOVSKO BRZOTURNIRSKO PRVENSTVO SAVE

Za prvi šahovski brzoturnir v novi sezoni, ki je bil 7. decembra, je bilo veliko zanimanje. Zbralo se je kar 15 tekmovalcev, ki so se pomerili med seboj in ugotovili, kdo je bolje pripravljen. Glavni kandidati za prva mesta so tudi tokrat bili Požar, Vreg, Stanešič in Jugovič. Tokrat je zbral največ točk Gazvoda, drugi je bil Požar, ki je zaostal za pol točke, tretji Jugovič, četrti Vreg itd. Zelo slabo je igral Stanešič. Presenetil pa je Jakobčič, ki bi z malo več sreče pristal prav pod vrhom. Zelo dobro igro pa sta pokazala Bajc in Stefanovič, ki sta prvič igrala na tovrstnem turnirju, vendar jima manjka izkušenj z igranjem na uro.

Nagradna anketa

Radi bi zvedeli vaše mnenje o glasilu Sava, zato prosimo, če izpolnete anketo in jo pošljete v uredništvo do 15. januarja. Izmed izpolnjenih anket bomo izžrebali tri (ne glede na odgovore) in podelili tele nagrade:

1. 5.000 SD,
2. 3.000 SD,
3. 1.000 SD,
4. 1.000 SD,
5. 1.000 SD.

1. vprašanje: Kateri članek, ki ste ga letos prebrali v Savi, vam je ostal najbolj v spominu z ozirom na objektivnost, odkritost in aktualnost (lahko tudi več člankov)?

2. vprašanje: Katera fotografija ali karikatura vam je bila letos v našem glasilu najbolj všeč (lahko tudi več)?

3. vprašanje: O čem bi hoteli občasno napisati za naš časopis?

Tečaj za zapisnikarice

O prvem tečaju za zapisnikarice, administratorke delovnih enot, smo že pisali. Drugi tečaj, ki je bil namenjen administratorkam in korespondentkam strokovnih služb, je potekal po istem programu kot prvi.

Na tečaj bi moralo 14 tečajnic, udeležilo se jih je 11, 3 pa so se opravičile.

Pri preizkusu znanja iz slovenskega jezika so pisale nalogo. Kako bi potekalo moje delo boljše in ugodnejše. Naloga je bila sorazmerno dobra. Udeleženke so pokazale solidno znanje in ni bilo večjih vsebinskih niti stilističnih ter jezikovnih napak. Upoštevati je treba, da ima večina udeleženk predpisano izobrazbo ter nekaj prakse.

Nekoliko slabši pa je bil zapisnik (zapisnik so pisale na redni seji komisije za kadre). Vse udeleženke so dosledno upoštevale

enoten sistem pisanja zapisnikov, ponekod pa bi bilo potrebno večjo preglednost in natančnost, jasnejša formulacija sklepov in boljši jezik. Problematika, ki so jo obravnavali na seji, je bila sicer pestrá, vendar je nudila dovolj podatkov, da je bilo možno sklepe določno in pravilno oblikovati.

Vse udeleženke so tečaj uspešno zaključile. Pri prvi nalogi so bile najboljše: Marija Hribar, Darja Mlinar in Francka Markun. Zapisnik pa so najbolje napisale: Danica Požek, Marija Hribar, in Darja Mlinar.

Vse udeleženke obvladajo stroje-pis, večina tudi stenografijo, nekaj udeleženk tečaja pa bi moralo izpopolniti znanje slovenskega jezika, saj jim je to pri delu nujno potrebno.

Po poročilu za UO
priredila JULKA SAVS

Ali veste...

...kakšen poklic si je prvotno izbral Karl Marks? Čeprav je študiral pravo, se je Marks že v mladih letih ukvarjal s filozofijo. Ljubezen do filozofije je vplivala na njegovo odločitev, da se je posvetil znanstvenemu delu in naredil univerzitetno kariero, zato je napisal in uspešno branil tezo »Razlika med Demokritovo in Epikurovo naravno filozofijo«. S tem je dosegel stopnjo doktorja filozofskih ved. Toda kmalu je Marks spoznal, da je v tedanji Nemčiji nemogoče biti znanstveni delavec in svobodni mislec. Zaradi tega se je odredel prvotnemu namenu in se je posvetil publicistiki vse do

tlej, dokler ni začel z dejavnostjo v delavskem gibanju.

...da je eserovska teroristka Kaplan 30. avgusta 1918 streljala na Lenina. Zadel sta ga dve krogli — ena v vrh levega dela pljuč, druga pa v levo lopatico. Eno kroglo so mu zdravniki izrezali, drugo pa je nosil v sebi do svoje smrti. Po atentatu so ga tedaj najboljši zdravniki komaj rešili gotove smrti, kajti trdili so, da so bile krogle narezane in zastrupljene.

V. I. Lenin se je rodil 22. aprila 1870. leta, umrl pa je januarja 1924. leta.

Izžrebani so bili:

Prejeli smo 53 križank, ki je bila objavljena v praznični številki ob prazniku republike. Izmed njih smo izžrebali pet naslednjih sodelavcev, ki so pravilno rešili križanke.

1. nagrada 5.000 SD ZUPAN Marja — razvojni laboratorij

2. nagrada 4.000 SD ROZMAN Simona, C. Kokr. odreda 14 a Kranj

3. nagrada 3.000 SD GROZL Ljubomir, SOP

4. nagrada 1.000 SD GAZVODA Majda, finančna služba

5. nagrada 1.000 SD BAJUK Anton, služba kakovosti.

PAVENSTVO SAVE 7.12.1967

	PRIMEK	IME	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	TOČN.	MESTO
1	GAZVODA	VID	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	I
2	POŽAR	MIRKO	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14½	II
3	JUGOVIČ	ROMAN	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	11	III
4	VREG	ZVONKO	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	IV
5	JAKOBIČ	ALOJZ	0	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	9	V-VI
6	VESELIČ	ALOJZ	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9	V-VI
7	VESELIČ	TONI	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	8½	VII
8	STEFANOVIČ		0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	6	VIII
9	BAJC	DRAŽO	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	5	IX-XI
10	ROBAR	IVAN	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	5	IX-XI
11	STANEŠIČ	LADO	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1	5	IX-XI
12	REBOJL	TONI	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	4½	XII	
13	ZRINJSKI	STEFAN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	4	XIII	
14	ČUFAR	MILAN	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	3½	XIV	
15	MARKO	JANEZ	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	XV

KATERI AVTOMOBILI UPORABLJAJO NASE PLASČE?

V naši tovarni izdelujemo kar lepo število raznih velikosti avtomobilov. Večina avtomobilov, ki so na jugoslovanskem trgu, lahko z njimi »obujemo«. Kljub temu pa je še veliko novejših avtomobilov, za katere plašče še ne izdelujemo.

Verjetno bi bilo za širši krog bralcev našega lista zanimivo, kateri so prav zaprav vsi tisti avtomobili, ki uporabljajo plašče naše proizvodnje.

Najprej na kratko o označevanju plaščev. Sodobne plašče označujemo tako, da navedemo širino preseka plašča in premer platišča. Pri izbiri dolžinskih mer pa smo v posameznih tovarnah in državah žal neenotni in nedosledni. Najbolj dosledni so še Francozi, ki uporabljajo v ta namen milimetre, ter Angleži, ki uporabljajo svoje enote cole. 1 cola je namreč 25,4 milimetra.

V drugih državah, pa tudi v Jugoslaviji, uporabljamo oba načina, pa celo kombiniran način označevanja dimenzij plašča.

Primer: plašči za avtomobil tipa Volkswagen imajo običajno oznako 5.60—15, pri čemer prva številka pomeni širino preseka plašča in druga številka za pomišljajem premer platišča, seveda oboje v angleških colah. Če bi dimenzije za isti plašč izrazili v milimetrih, bi oznaka bila takšna: 142 x 380, oz. če zaokrožimo 145 x 380.

Da bo nedoslednost še večja, uporabljamo v zadnjem času tudi kombiniran način označevanja, in sicer tako, da širino preseka plašča označimo v milimetrih in premer platišča v colah, npr. 145—15.

Sedaj pa pojdimo k načinu samemu. Našteli bomo vse tiste vrste avtomobilov, ki jih najbolj pogosto srečujemo na cestah, pa lahko uporabljajo plašče naše proizvodnje. Morda bo kakšen manj pogost ali starejši avtomobil izpadel. Pri označevanju velikosti (dimenzij) plaščev bomo uporabljali tisti način, ki bolj ustreza, v oklepaju pa bo naveden še drug način.

5.20—12: zastava 750, fiat 600 D, BMW 700

5.50—12: NSU-pretis 1000, fiat 850, opel kadet, austin moris 1100, vauxhal viva, hillman IMP, MG 1100

5.60—13: zastava 1300, fiat 1500, ford taunus 12 M in 15 M, ford cortina super in GT, vauxhall victor 101, hillman hunter

5.90—13: 155—13: NSU-pretis 110, fiat 1100 R, fiat 124, Simca 1300 in 1301, simca 1500 in 1501, DKW F-102, wartburg standard, ford taunus 12 M in 15 M caravan

6.40—13 (165—13): ford taunus 17 M in 20 M, opel rekord 1500 in 1700, audi 72,80 in 90 super, BMW 1600 amphicar 1100, mercedes benz 180, 180 D, 190 D

5.20—14: fiat 1100 D, fiat jungle 750, DAT 44

155—14 (5.90—14): škoda 1000 MB, fiat 1500 L in 1800, austin A 60 cambridge, BMW 1800, lancia fulvia 2 c

6.70—14: zastava kombitus, fiat 1300 furgon

135—380 (5.20—15: tomos-citroen 2 CV (spaček), tomos-citroen AMI 6

5.60—15: volkswagen 1200, 1300 in 1500, renault 8 in 10

6.00—16: TAM 2000, mercedes benz 319 (2000 ccm), auto union manga (900 ccm), jeep CJ-5 in CJ-6 (2200 ccm), land rover (2300 ccm), austin gipsy (2200 ccm)

6.50—16: zastava Ar-55 (1900 ccm), GaZ 69 M in AM (2400 ccm)

7.50—20: TAM 3000 pionir, magirus deutz-sirius, mercedes benz 323 (4600 ccm)

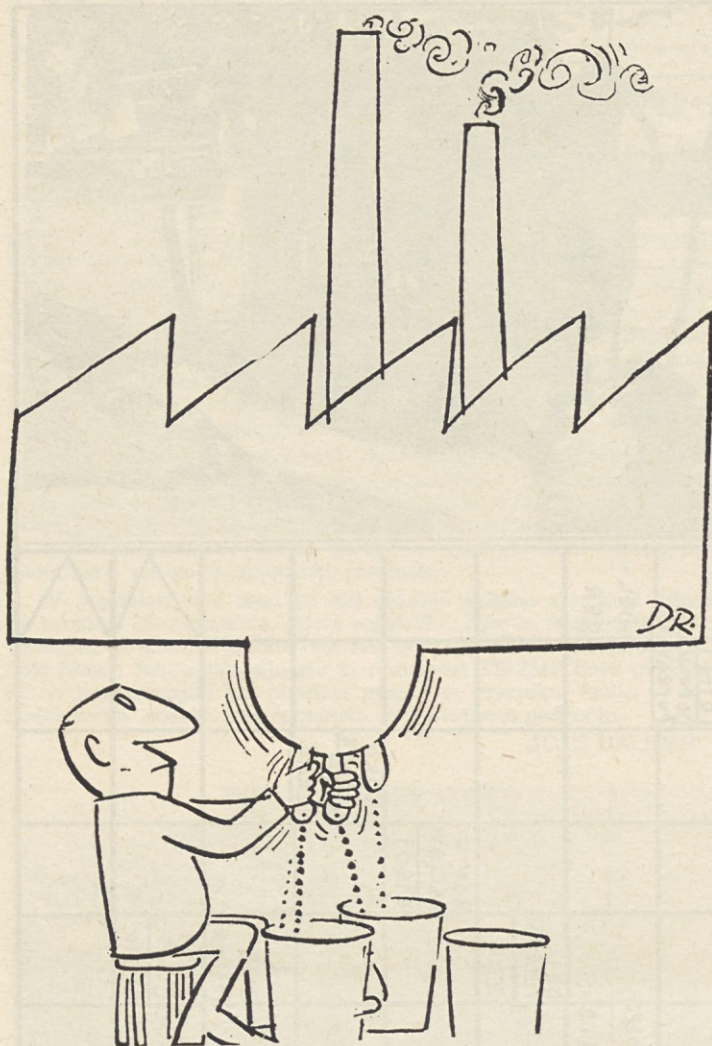
8.25—20: TAM 4500, mercedes benz 328 (5100 ccm) in 322 (5700 ccm), MAN 415 in 520 (5900 ccm), büssing burg löwe (5900 ccm)

9.00—20: mercedes benz 0-322 (5700 ccm), MAN 635 in 650 (7000 ccm) OM, steyr-daimler-puch 680 in 780 (6000 ccm)

11.00—20: FAP, krupp mustang (5800 ccm), mercedes benz 0-317 (1000 ccm).

JANEZ PONEBSEK

Izposojena karikatura: nekateri si tovarno predstavljajo takole

Radi bi še gasilni avtomobil

Prostovoljno industrijsko gasilsko društvo naše tovarne sestavljajo: častnik, 11 podčastnikov in 82 izprašanih gasilcev. Vsi člani društva so vključeni v SZDL, v sindikat, nekaj članov pa je tudi v organizaciji ZK, nekateri sodelujejo tudi v organih upravljanja.

Lani je opravilo izpit za izprašane gasilce 33 članov, letos pa 5 podčastniški tečaj. Podjetje ima tudi poklicnega gasilca, ki skrbi za strokovno izpopolnjevanje gasilcev — članov kolektiva. Le-ti sestavljajo jedro operative. V vsakem obratu je ob prostih dnevih v službi tudi dežurni gasilec, ki nadzoruje naprave za požarno varnost. Za naše delo je veliko razumevanja pokazala tudi sindikalna podružnica, ki je letos prispevala, da smo lahko šli na strokovno ekskurzijo v Koper. Največji problem društva je še vedno gasilski avtomobil.

Iz podjetja smo se že večkrat zanimali za ponudbe v različnih avtomobilskih tovarnah, vendar nismo dobili posebno ugodnih ponudb. Ker bi bil gasilski avto za nas velika pridobitev, res želimo, da bi ga dobili.

Letos so imeli gasilci več vaj (725 prostovoljnih ur). Ko sem pregledoval razne zapiske občinskega gasilskega odbora, sem med drugim ugotovil, da je naše društvo pri ocenjevanju na tekmovanju gasilskih društev doseglo (558 točk od 655 možnih) DRUGO MESTO.

Naše prizadevanje in veselje do gasilskih opravil je poplačano s tem, da vedno najdemo razumevanje pri organih upravljanja in pri družbenih organizacijah. Pri tem pa nam še posebna pozornost in zanimanje glavnega direktorja za naše delovanje vliva nove volje in elana.

IVAN PETRIC

Člani UO IGD na seji

Brez zraka lahko živi človek nekaj minut, brez vode nekaj tednov, brez razuma pa leta in leta.

Zeni povej že takoj prvega dne, kdo bo odločal. Saj nima smisla, da bi samega sebe vlekel za nos.

Nevesta ima belo obleko v znak veselja, zakaj pa ima ženin črno, še niso ugabili.

Priznaj pred vsemi, da se motiš, in vsi ti bodo verjeli; povej vsem, da se motijo — vsi bodo užaljeni.

Nesreča je, da človek zaradi duševne lenobe nerad razmišlja, a sreča je, da ljudi najbolj učijo misliti prav največje nesreče, ki jih tepejo zaradi duševne lenobe.

Čarovnik iz Menlo parka

Pod tem naslovom sem že pred leti prebral sestavek ali bolje zgoščen življenjepis vleikega izumitelja THOMASA ALVA EDISONA. Sestavek se mi je vtisnil v spomin zaradi tele izjave: »V vsakem mojem izumu je petindevetdeset odstotkov potu in samo pet odstotkov navdihala!«

Imenovali so ga večni tehnik. S številkami in odstotki je izrazil svoje življenjsko delo... potoki znoja v več kot tisoč njegovih patentov.

Izumitelj — čarovnik iz Menlo Parka — je svoje uspehe pripisoval delu in ne genialnosti. Do 72. leta je delal po 15 ur na dan. Thomas Alva Edison se je rodil 11. februarja 1847. leta v Milanu, Ohio — ZDA.

Če ne bi Edison postal to, kar je, ne bi bilo pomembno, da je že s sedmimi leti razdril vse, kar mu je prišlo pod roko. Za vse je hotel vedeti, kako je sestavljeno in kako deluje. Potem odraste za osnovno šolo. Učitelju postavlja taka in toliko vprašanj, ki niso v zvezi s poukom, da ga ima le-ta za neumnega. Učenec pa je bil genialen. Po treh mesecih ga mora mati vzeti iz šole in začne ga sama poučevati. Z vso pozornostjo se mati posveti bistremu dečku in le-ta hitro napreduje. Mnogo hitreje kot pri javnem pouku. Desetleten že bere znanstveno enciklopedijo. V kleti svoje hiše si uredi laboratorij. Da bi si lahko kupil predmetov za svoje poskuse, začne misliti na zaslužek. Najprej raznaša in prodaja sadje in zelenjavo z domače kmetije, potem si želi rednejšega zaslužka. Še polnih dvanajst let ni bil star, ko začne razmišljati o prodajanju sadja in prigrizkov na enem izmed vlakov, ki obratujejo med Huranom in Detroitom. Starši in uprava popuste pred dečkovno upornostjo. Kmalu postane Tomova potujoča trgovina donosna, zato najame še nekaj otrok, ki prodajajo njegovo blago. Večurni postanek vlaka vsak dan prebije v mestni knjižnici, kjer izpopolnjuje svoje znanje.

Ko se začne secesijska vojna, je bilo trgovine konec. S posluhom poslovnega moža se napoti v Detroit — naravnost v tiskarno velikega časopisa. Bere krtačne oddise za novo izdajo in najnovejši vesti pri telegrafu sporoča za večje postaje, kjer jih oznanijo na letakih s pripombo, da bodo več o tem zvedeli iz nove izdaje, ki jo bo Tom prodajal na večernem vlaku. Trgovina s časopisi ga finančno okrepi. Odloči se za tiskanje lastnega časopisa. Naklada je kmalu dosegla tisoč izvodov. Toda štirinajstleten »poslovni mož« zapravi ves denar za knjige in laboratorijsko opremo. Poskuse dela kar na vlaku, kar pa se žalostno konča: nenaden sunek vrže na tla košček fosforja in sprevednik komaj prepreči večji požar. Na prvi postaji Tom zleti z vlaka z vso svojo opremo.

Dolgo je ostal brez dela. Postajni načelnik pa se ga je usmili in ga začel učiti telegrafiranja. Sedemnajstleten se vrže na delo z vso vnetostjo — vadi tudi po 18 ur na dan. Hitro postane izvežban in zamenja službo. Dela v brzojavnem uradu portlandskega častnika. V najeti sobi si uredi laboratorij. Služba je dolgočasna, vsako uro pa se mora javiti s posebnim znakom višjemu telegrafistu. Da bi lahko spal, iz budilke naredi napravo, ki javlja vsako uro posebne znake višjemu telegrafistu. Na nesrečo prespi važno sporočilo, ko bi moral ustaviti napačni vlak. Prišlo je do trčenja — on pa je spet ob službo.

V naslednjih letih še petkrat zamenja službo, čeprav je odličen telegrafist. V žepu nosi vedno svinčnik in beležnico ter si vedno zapiše nov navdih.

Vsega pa je prevzela misel, da bi izdelal takšen aparat, ki bi omogočil posredovanje več telegrafskih poročil po eni žici hkrati. S to mislijo se napoti v Boston, kjer jo tudi uresniči.

Najprej je izdelal stroj, ki je oddajal dvojne poročila, nato štiri in končno šest. Ti aparati so bili

posebno pomembni za borze zlata. S centrale so obveščali 300 poslovalnic po vsem svetu o gibanju cen zlata. Patent namerava prodati za 3.000 dolarjev, toda ne upa si postaviti cene. Ko je stroj ponudil generalu Leferstu, pravi: »Ceno postavite vi.« »Dobro, bi se zadovoljil s 40.000 dolarji?« S tem se Thomas finančno ugotovi.

Opre svojo tovarno v Menlo Parku in proizvodni program močno razširi. V šestih letih prijavi 122 patentov. V tem času gradi Graham Bell prvi uporabni telefon. Slušalka in govorilo sta združena v enem samem kosu, glas je trd in neprijeten, težko razumljiv.

Edison, ki se je še prej ukvarjal z mislijo prenosa človeškega glasu na daljave, tekmečev uspeh ne potre. Loti se izboljšave telefona in v nekaj mesecih izdela ogljeni mikrofoni, šele ta odpre novemu telefonu široke uporabne možnosti.

»Če je moč prenašati glas, potem ga je mogoče tudi ohraniti.«

Avgusta 1877 je njegov mehanik izdelal aparat — na valj nanasena tanka plast cinka, trobilo, topa igla, ki reže v valj tresljaje, medtem ko Edison poje v trobilo — gramofon ali, kot ga je on imenoval, fonograf.

Izumitelj — genij se posveti električni razsvetljavi. Rešitev problema vidi v žarnici, kjer naj bi zaradi električnega toka žarela posebna nitka in dajala svetlobo.

Prva žarnica z nitko iz zogljenega papirja, je gorela 8 minut, potem 45 ur... »Če je gorela 45 ur, bo gorela tudi 100 ur!«

Novo leto 1880 pričaka Menlo Park razsvetljen s stoterimi žarnicami. Tisoči obiskovalci so navdušeni.

S finančno pomočjo bankirjev ustanovi več podjetij. Za izdelavo žarnic in generatorjev zaposli 3000 mehanikov.

4. septembra 1882 zažari v New Yorku tisoče električnih žarnic. Majhna podjetja, ki jih je ustanovil, se združijo v General electric company. Dobi red viteza Častne legije.

Se vedno se aktivno ukvarja z izumiteljstvom. Izdela posebno napravo za zapisovanje atmosferskih razmer, izpopolnjuje telegraf. Sodeluje pri prvem Remingtonovem pisalnem stroju. Leta 1891 patentira prvo »kamero za premikajoče slike« in »magično laterno« za projekcijo. Izdela metodo za pridobivanje cenenege cimenta, izumi znameniti Edisonov akumulator.

Ko so ga vprašali, kdaj bo nehal delati, je odgovoril: »Dan pred smrtjo.« In zares, samo 18 dni pred smrtjo je prenehal delati. 1. avgusta 1931 omedli v laboratoriju, 18. pa nato umre.

Ko je radio posredoval vest o njegovi smrti, so po vsej Ameriki za nekaj trenutkov ugasnile luči. Ugasnila je luč izumitelja, ki jo je dal vsemu človeštvu.

SOS — klic na pomoč

Uporaba rešilnega klica SOS pri pomorskih katastrofah je še razmeroma mlada. Letos poteka 60 let, odkar so ta način klicanja na pomoč prvič uvedli, toda še vedno ne povsod.

Pred uveljavitvijo SOS kratice je imela Marconijeva družba za brezžično telegrafijo monopolen položaj za izkoriščanje patenta za brezžično brzojavljanje. Če se je kakšna ladja, ki se je znašla v stiski, oglasila in prosila za pomoč, ni običajno njenega klica na pomoč skoraj nihče upošteval. Kvečjemu je dobila odgovor »I'm sorry« — obžalujemo.

Poleg tega pa se tedaj brezžična telegrafija dotlej še ni izkazala kot dovolj učinkovita.

Z vsemi temi ovirami so se morali boriti pomorščaki, pri tem pa so bila njihova življenja čisto izpostavljena nevarnostim — dostikrat tudi smrti. Novost brzojavljanja so narodi uvajali na ladje tudi zaradi tega, ker so morali kapitani opravljati dodatne izpite, katerih so se mnogi med njimi otreli.

Šest let je trajalo vmesno stanje med stari in novim pomorskim klicem na pomoč, predno je zmagal SOS nad prejšnjim CAD. (come quick danger — pridite hitro, nevarnost!) — medtem ko se je novi klic glasil Save ours Soues — rešite naše duše!

Usodne noči, 15. aprila 1912 leta je šla stara praksa s predsodki vred v večem pokoj.

Po katastrofi Titanica, ki je v začetku svoje nesreče še uporabljal stari klic na pomoč in s tem zamudil ugoden trenutek, ko bi lahko k sebi poklical le nekaj milj oddaljeno Californijo, je pomorščake spametovalo, da so brez ugovora pomedli s staro prakso in povzeli nov rešilni klic SOS. Po tej nesreči so sklicali v Londonu posebno posvetovanje, na katerem so sklenili, da bodo aparati za brzojavljanje na vseh ladjah enaki. Marconijeva družba je ob tem morala priznati, da je treba gledati najprej na ljudi in šele zatem na lastni dobiček ter se je umaknila.

Sklep londonskega sestanka je bil kmalu uresničen, poleg tega pa so v Nauenu zgradili veliko oddajno postajo za brezžično telegrafijo, ki je lahko sprejela in oddala vsako vest o ladjah in za ladje na vseh odprtih morjih.

Koliko ljudem je klic SOS do danes rešil življenje? To je težko reči. Toda od leta 1906, ko se je klic začel uveljavljati, čeprav sprva v omejenem obsegu, do leta 1914, ko je prišla vmes velika ka-

tastrofa Titanica, so po splošni sodbi z njegovo pomočjo rešili življenja več kot 6000 ljudem.

Danes je sistem klicanja na pomoč v stiski na morju (in tudi v nekaterih drugih primerih) zelo izpopolnjen. Pred klicem SOS oddajajo telegrafisti navadno dvanajst Morsejevih znakov v štirih zaporednih sekundah v presledku ene sekunde. Kadar se pojavi tako znamenje, plane vsak telegrafist na noge in pozorno prisluhne, da bi zvedel, kdo in odkod kliče na pomoč. Predpisano je tudi, da mora radiotelegrafist takšen poziv sprejeti s slušalkami na ušesih, ne pa avtomatično z aparatom, kjer bi nastale lahko kakršnekoli vmesne motnje. Nobena ladja, ki se odpravlja čez ocean, ne sme biti brez zavtomatične alarmne naprave, ki pomaga posredovati SOS klic na pomoč. Če bi bil ta način uveljavljen že leta 1912, bi bila nesreča Titanica znatno manjša, ker bi bilo gotovo možno rešiti vse potnike in posadko z ladje. Tako pa je hladni grob pogoltnil pol drug tisoč ljudi.

Kakor smo dejali, se je tehnika brzojavljanja močno spremenila. Ze leta 1912 so bile uvedene mnoge izboljšave, ki ne veljajo samo za posadke na ladjah, ampak tudi za države in podjetja, ki jim pripadajo ladje. Zadnja konferenca, ki je pregledala predpise, je bila pred dvajsetimi leti. Marsikaj so še izboljšali, dopolnili in popravili, nekaj pa je ostalo nedotaknjeno: osnovna formula rešilnega klica SOS. Do danes namreč niso odkrili nič boljšega.

Klica SOS ni mogoče nadomestiti z nobeno učinkovitejšo kratico, kadar gre za življenje ljudi, ki jim grozi uničenje in poguba.

MED PRIJATELJI

— Prijatelj, kakšen pa vendar si! Glavo imaš krvavo, oči podplute... Hočeš, da te spremim domov?

— Ni treba! Prihajam od doma.

— Kakšno plačo mi boste dali? — V začetku 50.000 din, pozneje več.

— Prav, bom pa malo pozneje začel delati.

Vdovec sinu:

— Poslušaj, sinko, eden od naju se bo moral oženiti.

— Sin: pa se daj ti, oče. Si že navajen.